

UN VAILET INTERESSANT

—Ep, Justí, porta pa!

—Ep, Justí, porta vi!

—Justí, vinga l'entrant!

—Justí!

—Apa, Justí!

—Corre, Justí!

I en Justí, ple de voluntat, joiós de poder servir, satisfet de sentir-se anomenar tantes vegades, va d'una banda a l'altra, llest i servicial, portant el vi, l'aigua i l'entrant als que li ho han demanat.

—Quins tips de suar que et fas, Justí!

—Tant se val! —respon ell invariablement—. Ací teniu el pa.

—Mira que se't vessa el porró —l'adverteix un altre.

—Tant se val!... Ací teniu el vi.

Sense mai desdir, animat sempre pel deler de servir els parroquians i de fer-se agradable als amos, en Justí es multiplica, va i ve, respon a una pregunta, somriu a una broma, atén un prec, compleix una ordre.

Tan fàcil li fos dominar aquell plomerol de cabells que li creix, enravenxinat, indomtable, enmig de la coroneta, com li ho és d'atendre la dotzena de taules del menjador de l'hostal a l'hora de la bullícia.

Però... tant se val! Si us crèieu que això ha de fer-lo infeliç, a en Justí!... És clar que li agradaria molt més tenir els cabells suaus i flexibles, obedients i disciplinats, que només amb una vegada d'aplanar-se'ls amb escopina se li quedessin quietos i planxats com els portaven els minyons del seu temps.

Però no poden pas tenir-se totes les gràcies. No és que en Justí les tingués totes; bastantes li'n mancaven, segons el propi judici; però aquesta dels cabells dòcils sí que l'hauria volgut tenir. Així els parroquians no li gastarien tantes bromes a propòsit del seu plomeret.

—Sembles un pollastre! —li deia l'un.

—Una puput! —feia un altre.

Els que amb les paraules no en tenien prou arribaven a agafar-lo pel plomer, aprofitant que estigués distret, i estiraven un xic més del que una broma innocent podia permetre.

—D'això se'n diu agafar el rave per les fulles! —cridaven tot rient.

—Ui, ui! —s'exclamava el pobre Justí posant-se de puntetes perquè no li fessin tant mal.

—¿Que te'n senties? —li feien després, amb una serietat de per riure.

I ell, tot vermell encara de la mala estona que havia passat, responia amb la seva bonhomia de sempre:

—Tant se val!...

Un dia, el seu amo, l'hostaler, l'atrapà en el moment que amb les tisores anava a tallar-se el plomerol.

—Què fas, desgraciat! —l'esverà d'un crit.

—No res; vaig a tallar-me el gallaret —respongué ell.

—Te'n guardaràs bé prou —es formalitzà l'amo.

Sorpès, amb la boca un pam badada, les tisores als dits, en Justí no sabia comprendre l'actitud de l'hostaler.

—¿No veus que els parroquians s'ho prendrien malament? —explicà l'amo, a l'últim—. Ells s'hi distreuen, amb el teu gallaret. No sé, doncs, quin pensament t'ha anat a venir de tallar-te'l. Cal complaure els parroquians.

—Bé, tant se val! —accedí, sense discutir, en Justí.

L'amo, prou que es veu, la sabia llarga i treia tot el partit que podia del seu vailet. Certament, ho tenia molt descansat amb en Justí. De camins a la cuina ben pocs havia de fer-ne, ell. I de feina de l'altra, no en tenia molta, tampoc, perquè el xerric li'n feia tanta com podia. Ell, en Justí, era el que escombrava el menjador, el que arranjava les taules i els plats, el que netejava els vidres i posava oli a les llumeneres i al fanal de l'entrada; ell, el que sortia a prendre els bagatges a l'arribada de les diligències, i ell, finalment, el que anava al bosc a fer llenya per a la llar, i al rec a cercar aigua per a l'abeurador que hi havia al costat del portal de l'estable.

—Hem trobat el rei dels vailets! —comentava l'hostaler amb la seva dona, quan el xerric no els podia sentir.

I ella no el trobava pas exagerat, l'elogi que el seu marit feia d'en Justí, perquè era cosa certa que, en els anys llargs que tenien l'hostal, mai no havien estat tan ben servits com d'ençà que comptaven amb aquell minyó.

No feia pas molt de temps que l'havien llogat. Va ésser un cas ben curiós, tanmateix. Feia qui-sap-les setmanes que a l'hostal no tenien vailet, i un vespre, un vespre negre i rúfol de gener, al mateix moment que l'hostalera es queixava de la grossa feinada que pesava damunt d'ella, i el seu marit s'exclamava perquè no passava ni un vailet per l'amor de Déu, algú va picar contra els vidres de la porta d'entrada.

En el menjador només quedaven dos o tres viatgers, que s'havien arredossat vora la llar i comentaven les noves que aquells dies arribaven de l'altra banda del Pirineu, unes noves inquietadores de la revolució que anava encenent-se d'un cap a l'altre de la França.

Com que l'amo i la mestressa conversaven a la cuina, no van sentir, de bones a primeres, els trucs a la vidriera.

Un dels viatgers hagué d'avisar-los.

—¿No sentiu que truquen? —va cridar.

I, obeint a un sentiment de por o de discreció, els viatgers van callar immediatament. En aquells temps, tota prudència era poca. Una paraula indiscreta podia portar un home a la forca.

Però aviat es tranquil·litzaren. En comptes dels soldats o dels agents secrets que havien temut veure arribar, es van donar compte que l'hostaler obria la porta a un vailet, un minyó d'uns catorze o quinze anys, que entrà tot tremolós de fred, abrigat solament amb un tapaboques entortolligat pel coll.

—Bona nit que Déu us do! —va dir tot desabrigant-se i donant una mirada cobejosa a la flama que brillava a la llar.

—Bona nit —li respongué l'hostaler.

I, en veure la figura airosa d'aquell vailet i el seu posat agradable de noi franc i espavilat, no va poder estar-se de pensar: «Heus aquí un minyó que em plauria per a xerric del meu hostal.»

Però no va dir res, tot esperant que el noi li digués què cosa el portava a aquelles hores i amb el mal temps que feia.

—Quin benestar que fa aquí dins! —exclamà tot desfent-se el tapaboques.

Llavors es va poder veure ben bé la seva cara, i la bona impressió que havia causat a l'hostaler es va refermar encara.

El vailet tenia uns ulls clars i brillants com si una espurna encesa els animés. El seu nas, primet i punxegudet, amb una lleugera tendència a mirar cap amunt, era graciós i expressiu a no poder més. Aquella punta de nas, que en aquell moment vermellejava a causa del fred, parlava amb una eloqüència colpidora. Tota emoció, tota impressió, així fos d'alegria o de desencant, de pena com de goig, feia vibrar visiblement aquell nas. De vegades una ironia fina n'inflava les aletes i n'afinava la punta; altres cops una noble ambició semblava prolongar-lo com si cerqués a furetejar a través de l'espai.

Veient l'hostaler que aquell noi no es decidia a parlar, hagué de preguntar-li ell:

—I bé, minyó, ¿què et porta per ací?

—Es pot dir que és el fred que m'ha portat. Valga'm Déu quin griso que fa! —respongué ell.

—Però ¿què vols? —el féu concretar l'home.

—Sopar, voldria —respongué ell, tot delerós—. I, si pogués ésser, voldria també que em deixéssiu passar la nit ací.

Endevinant llavors, per la mirada que li clavà, que l'hostaler no tenia gran confiança de cobrar d'aquell singular viatger, el minyó afegí:

—És el cas que no porto ni un sou damunt; però tenia tanta gana que no he pogut estar-me d'entrar.

L'hostaler va moure el cap a dreta i esquerra, com si no estigués disposat a complaure'l. En el seu dintre, però, la franquesa d'aquell noiet li fou molt simpàtica. Així i tot, no ho va deixar conèixer de seguida.

—Poc diner i molta gana són dues coses que no em fan pas goig —digué.

—Com, poc diner! Gens, gens, no en porto —aclarí el noi.

—Doncs ja pots comprendre que jo no puc donar menjar a qui no pot pagar.

El vailet es quedà un xic sorprès. En realitat, no que no ho podia comprendre, perquè, si ell hagués estat al lloc de l'hostaler, és ben segur que no l'hauria negat, un sopar, a un pobre noi com ell.

Es mirà l'hostaler, tot aplanant-se el gallaret de cabells, i per dues o tres vegades estigué temptat de dir-li el que pensava; però, temorós que no en trauria res, es limità a arronsar-se d'espatlles i li digué resignadament:

—Bé, tant se val. No serà pas la primera nit que dormo dessota les estrelles i amb la panxa prima. Que Déu us conservi el pa i el foc.